Ч. 99 (12.755). Львів, четвер 7. травня 1931. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сучасне положення держав і народів в освітленні Комінтерну.

Львів, 5. травня 1931.

У місяці квітні, як ми інформували на іншому місці, відбувся в Москві XI. пленум Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу, на якому принято цілу низку постанов про сучасні відносини в господарській і політичній ділянці усіх держав. Вважаємо за доцільне поінформувати українське громадянство з найістотнішими точками цих постанов, бо вони мають не мале значіння і для нас. Їхже будуть популяризувати та виконувати комінтернські агенти і серед нашого народу, що перебуває поза межами СРСР.

Довжезні резолюції Комінтерну, оголошені в усій більшовицькій пресі, діляться на чотири групи, а саме: 1) про крізу капіталістичної системи; 2) про клясову боротьбу і наростання революційної крізи в низці капіталістичних держав; 3) про соціялдемократію як підпору буржуазії; 4) про секції Комінтерну та найближчі їх завдання.

Перша група названих резолюцій широко описує сучасну господарську крізу в світі та доходить до висновку, що „капіталістичній стабілізації надходить кінець“, натомість „у СРСР вивершується будову фундаменту соціялістичної економіки“, яка переможе в цілому світі. Чому воно так? Тому, що в капіталістичних краях кріза виявляється: „немилучим скорочуванням виробництва, різким звужуванням споживання і внутрішнього ринку, наслідком зубоження найширших народніх мас і накінець величезним скороченням закордонної (зовнішної) торговлі“. Крім того в краях капіталізму економічна кріза переплітається тісно з сільсько-господарською і таким чином спричиняє в прискореному темпі павперизацію селян. Натомість у СРСР „не лише нема крізи, а є піднесення, зростання виробництва розвивається нечуваними для капіталістичних країн темпами“. Там пятирічку „здійснюється за три роки“, а в сільсько-господарській ділянці видне „могутнє піднесення сільського господарства“. Коли в капіталістичних країнах є кругло 35 міліонів безробітних, то в СРСР нема „ні одного безробітного“. А попри те наслідком „соціялістичної перебудови села зростає матеріяльний добробут і культурний рівень трудящого (а хіба є і нетрудяще? — прим. складача) селянства“, а наслідком „соціялістичної перебудови країни поліпшився дуже матеріяльний і культурний рівень робітничої кляси і трудящих взагалі“.

Представивши так сучасне положення в світі та поставивши хрест над капіталістичною системою господарки і тісно звязаної з нею політики, комінтерські резолюції вказують світовому пролетаріятови тільки один вихід із такого жалюгідного і невиносимого положення, а саме: прямування до соціяльної революції та до диктатури пролетаріяту.

На основі такого „обєктивного“ представлення „фактичного“ стану в світі, друга ґрупа резолюцій подає до відома всім заінтересованим як наслідок цього деякі конкретні дані про „загострення клясової боротьби і наростання революційної крізи“ в поодиноких державах. Самозрозуміло, що в подробиці цих комінтерських резолюцій про відносини в кожній державі ми входити не можемо. Але загально занотуємо тільки ті найважніші познаки „революційного піднесення“, що їх всюди добачують і відповідно для себе капіталізують комуністи з Комінтерну. Отже „революційне піднесення“ виявляється: 1) у чимраз то більшому загострюванні страйкової боротьби і в рухах безробітних; 2) у розвитку та скріпленні рад і червоної армії на немалій території Китаю; 3) у скріпленні революційного руху в кольоніях; 4) у розвитку революційного селянського руху; 5) у зрості політичного впливу богатьох великих компартій (Німеччина, Китай, Чехословаччина, Польща); 6) у значному скріпленні опозиційних рухів серед соціял-демократії і 7) у наростанні опозиції серед міських дрібнобуржуазних мас як службовиків і урядовців. Ось і ті основні познаки „революційного піднесення“, на які рахують комінтерські діячі при здійснюванні своїх соціяльно-революційних завдань у широких ґльобальних розмірах.

Третя група резолюцій присвячена в цілости соціял-демократії, яку комуністи вважають найбільшим своїм ворогом і яку ненавидять далеко більше, ніж т. зв. білоґвардейщину. Світову соціялдемократію обвинувачують вони передовсім у підготовці інтервенції проти СРСР (що не все і не всюди покривається з правдою — прим. складача). Тому то комуністи не щадять ні матеріяльних ні інших жертв на те, щоби її розложити в її таки нутрі. Для соціял-демократії в них немає пощади, бо її централя, тобто II. Інтернаціонал „перетворився на бойовий загін світового імперіялізму“.

В останній ґрупі резолюцій обговорені досягнення поодиноких секцій Комінтерну на місцях, тобто поодиноких комуністичних партій. Найбільше признання і компліментів висказав Виконком Комінтерну компартії Німеччини за те, що вона вміло кермує „економічними боями пролетаріяту“, а дещо менше, але всеж таки доволі признання дісталось і компартії Польщі за скріплення „комуністичного впливу серед селянства“. Але попри успіхи не забуває комінтерська верхівка натякнути і на хиби в роботі поодиноких компартій. До найважніших хиб належить т. зв. хвостизм, який проявляється в тому, що подекуди комуністи не мали ініціятиви в таких акціях, як страйки, активні виступи безробітних, селянські рухи і т. п., а крім того не прикладались до роботи в арміях, некомуністичних професійних спілках, громадських і культурних орґанізаціях і т. д.

Попри досягнення бачимо в тій ґрупі резолюцій сформульовані найважніші завдання комуністичних партій, які є секціями комінтерну. „Головне завдання, — читаємо там — яке стоїть тепер перед усіми комуністичними партіями — це завоювання більшости робітничої кляси, як потрібної передумови перемоги над буржуазією та підготування робітничої кляси до вирішальних боїв за диктатуру пролетаріяту“. Далі йдуть: боротьба проти буржуазної диктатури в усіх її видах, проти підприємницького і поліційного терору і боротьба проти імперіялістичної війни та воєнної інтервенції проти СРСР.

Над повищими постановами Комінтерну приходити легкодушно до порядку денного не можна. З ними буде стрічатися і в нас при практичній роботі на громадській ділянці кожний національний діяч у момент, як їх будуть старатися проводити в життя наші інтернаціоналісти комінтерської школи. А щоби їх роботу можна було легше заздалегідь параліжувати, на це треба знати їхні пляни і цілі. Бо вони радо не розкривають при праці серед населення правдивих своїх плянів, також, як не беруть ніколи відповідальности за наслідки своєї порученої розкладової роботи для національного життя.

Вода на більшовицький млин.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, 1. травня 1931.

Дивлячись холодно в очі обєктивній дійсності, мусимо признати, що московський уряд осягнув в останні місяці на полі міжнародньої політики чималі успіхи. Він дуже зручно використав важку економічну крізу ріжних країн Европи і їх взаємний антагонізм, щоби остаточно поховати на цвинтарі неосяжних мрій антибільшовицькі проекти економічного ізолювання Совітів та фінансового бойкоту пятирічки.

27. квітня представники московського уряду підписали з італійським урядом новий економічно-торговельний договір, що відкриває Совітам кредити на 350 міліонів італійських лір для закупна впродовж найближчого року ріжних італійських промислових виробів, потрібних для переведення пятирічного пляну — при чому 75 проц. тої суми гарантує перед італійськими промисловцями сам італійський уряд. Трохи раніше подібну — але далеко кращу — умову здобули Совіти і в Німеччині, де сума кредиту є визначена на пів міліярда німецьких марок, або на два міліярди італійських лір. Нема ніякого сумніву, що саме цей прорив на німецькому фронті примусив і Італію поспішитися, — так само, як примушує спішитися польських та чехословацьких промисловців, які рішили, по німецькому прикладі, відбути паломництво до Москви за замовленнями.

Успіх більшовиків в даному разі полягає не тільки в тому, що вони зуміли здобути — правда, лише почасти — такі необходимі їм засоби для дальшого форсування пятирічного пляну, але й у тому також, що вони в цей спосіб забезпечують себе перед війною, якої — в даних обставинах — вони бояться, як смерти, і яка — в даних обставинах — дійсно була би для них смертю. Недавні арешти українців, що відбулися по всіх більших містах Радянської України, виявляють дуже ясно страх московського уряду перед зростом того українського націоналізму, що не признає рижського миру. Що в даному випадку арешти мали на увазі зліквідування не лише незалежницького самостійницького руху, який здавався небезпечним для Совітів своїми соборницькими гаслами, на це ясно вказує величезна перевага серед арештованих бувших галицьких військових і політиків.

Московський уряд хоче миру, а не війни, він боїться і оминає всього, що могло би довести до збройного конфлікту і тому треба думати, що всі пацифістичні промови більшовицьких лідерів є сьогодня цілком щирі. Кожна війна означає перш за все спинення нормального життя, — а в Рад. Союзі вона означала би спинення не так нормальногоо життя, яке віддавна там не істнує, але того економічного напруження, що супроводить переведення в життя пятирічки, в яку вкладено всі засоби країни. Вона означала би не лише нищення величезного людського матеріялу, який для московських диктаторів має лише сумнівну вартість, але особливо знищення цілого того національного багацтва, що його більшовицький уряд зібрав — ціною незмірних жертв населення — по всіх

Wyciąg z protokołu wspólnego. Sąd Apelacyjny Wydział III karny we Lwowie, w sprawie karnej prasowej dotyczącej konfiskaty dziennika „Dilo“ zarządzonej dnia 3 kwietnia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie na postanowienie Sądu okręgowego we Lwowie z dnia 9. kwietnia 1931 r. VI. I. Pr. 157/31, uchylające wspomniają konfiskatę na posiedzeniu niejawnem w dniu 25 kwietnia 1931 r. po wysłuchaniu Prokuratora Sądu Apelacyjnego postanowił: Uwzględnić zażalenie Prokuratora Sądu okręgowego, uchylić zaskarżone postanowienie Sądu okręgowego we Lwowie z dnia 9. IV. 1931 r. VI. I Pr. 157/31, i orzec, że zarządzoną przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę dziennika „Dilo“ Nr. 75 z dnia 4 kwietnia 1931 r. uznaje się za usprawiedliwioną, iż cały nakład artykułu pod tytułem „Na berižku widomoho pastyrskoho łysta“ w ustępach od słów „Bo sprawdi“ do „razu“ od „Jakenebudj do „Klewetoju“ i od „Ne dywo“ do końca artykułu ma być zniszczony, dalsze rozszerzanie tego artykułu zabronione i że odpowiedzialnemu redaktorowi tego dziennika poleca się umieszczenie niniejszego orzeczenia sądowego w najbliższym numerze, na pierwszej stronicy. Albowiem ogłoszenie drukiem wyż wspomnianych ustępów artykułu ma na celu pobudzić do nienawiści przeciw obywatelom narodowości ruskiej, lojalnym wobec państwowości polskiej, co zawiera w sobie znamiona występku z § 302 u. k.

Przewodniczący: Swoboda w. r.
Protokulant: Pawlik w. r.
Za zgodność: Twarowski sekretarz.

отих нових фабриках та підприємствах. Війна означала би виявлення і витворення цілком нових психічних сил, що не піддаються в даний момент ніякому підрахункові і що дуже легко могло би привести до повного перетасування позицій, так, що тоді озброєний нарід міг би забрати своє рішаюче слово. Війна для СРСР означала би нарешті припинення того експорту, який хоч і лягає нині непомірним тягарем на плечі цілого радянського населення, а всетаки приносить московському урядові допомічні засоби для творення нового комуністичного устрою. І саме на випадок війни, як зауважує дуже вірно московський кореспондент римської „Трибуни“ п. П. Сесса, цей необхідний для більшовиків експорт, витворюючи в резервах нації страшну порожнечу, міг би відразу принести катастрофальні наслідки... Додайте до того ще стан транспорту, який мав би служити виключно для военних цілей і дуже швидко відбився би на загальній ситуації, викликаючи у великих промислових та міських осередках справжній голод...

І тому саме більшовики не лише не ведуть нині зачіпної політики зі своїми сусідами, але навпаки намагаються всіми силами підтримувати з ними добрі зносини, підписують всякі ті міжнародні пакти, що мали би забезпечувати їх від несподіваних нападів, ба навіть тиснуться зусієї сили до Ліги Націй та до її Панеропейської Комісії, беруть участь в міжнародньому конгресі агрікультури, що мала довести до економічного роззброєння та в будучій світовій конференції для военного роззброєння. Міжнародня ситуація їм сприяє. Єдина европейська держава, що могла би взяти на себе і перевести ініціятиву війни проти Совітів — Франція, не вважаючи на свою явну нехіть до московського уряду та не вважаючи на свій політично-військовий союз з державами, що сусідують з Совітами, — веде таку політику, що відповідає саме найглибшим бажанням більшовицького уряду, бо сприяє поділові Европи на ворожі й непримирні ґрупи. Я вже не кажу про Німеччину, що її політика Франції цілком природно штовхає в обійми більшовиків, але маю на увазі й Італію, яка — не вважаючи на свою все зростаючу ролю в світовій політиці і не вважаючи на безумовну підтримку Анґлії, не може ніяк добитися від Франції ані згоди в справі морських зброєнь, ані задоволення в розмірно дрібних питаннях африканських кольоній.

Франко-німецькі та франко-італійські відносини причиняються до того, що Німеччина й Італія зрештою цілком ясно розуміючи всю ту небезпеку, що несе цивілізованому світові будьяка поміч для розвитку пятирічки, складеної не стільки з економічних, як політичних причин, проте волять добувати тепер бодай тимчасового поліпшення свого важкого економічного положення, заплющуючи очі на пізніші можливі наслідки, ніж допомогати французькій політиці.

Евг. Онацький.

З польської преси.

Анкета „Веку Нового“ й відповідь б. сен. Вол. Децикевича.

Ще в числі з 21. квітня ц. р. редакція „Веку Нового“ розписала анкету на тему польсько-українських взаємин. Цю анкету редакція попередила обширною статтею, в якій переповіла наймаркантніші події з останнього часу (неґативний вислід відомих розмов на варшавському ґрунті) та у звязку з ними висловила бажання перевірити настрої, пануючі у провідних українських колах та серед місцевого польського громадянства. З цією ціллю представник часопису перевів — читали ми в тій статті — низку розмов з визначними політичними громадськими, господарськими й культурними діячами усіх напрямків та представниками сірої маси громадянств обох національностей. Анкета оберталася у границях трьох запитів:

„1) Чи вважаєте річю можливою і бажаною найти польсько-український модус вівенді?“.

„2) Чого повинна оминати польська сторона з тих ходів, які державі не приносять користи, а дратують українців. І навпаки, чого повинна оминати сторона українська?“.

„3) Чи вважаєте річю потрібною і корисною, щоби українці крім звязку з урядом шукали безпосередній звязок з польським громадянством — і в якій формі?“.

І ось, як перше інтервю із заповідженої серії, друкує „Век Нови“ в числі з 3. ц. м. відповідь б. сенатора, голови Українського Католицького Союзу, през. Вол. Децикевича.

Щодо першого питання, то през. Децикевич уважає нахідку польсько-українського „модусу вівенді“ річю „не лише бажаною, але просто конечною“, арґументуючи це головно обосторонніми господарськими інтересами. Щож торкається плянового налагодження цих відносин, то

„тут накопичились величезні трудноші, які головне своє джерело мають у психольоґічних підкладах, у джерелах сентименту“.

Тому справа вимагає довгих підготовчих заходів. Назбиралось поміж нами стільки нехоти й анімозій, що спроба усунення їх вимагає на самому вступі довшої праці.

Якщо відносини до вибуху війни не були ідеальні, то те, що сталося після повстання Польщі, надзвичайно їх загострило. Поляки були обурені на виступ українців в періоді першого, найважчого творення державного діла. Українці завелися у своїх надіях збудувати власну державу. Але щойно спосіб трактування їх поляками і зазнані прикрощі долили оливи до вогню і викопали пропасть між обома сторонами, які засипати буде справді дуже важко.

— А щодо другого питання, пане голово, у справі взаємного недразнення себе?

— Передовсім поляки повинні перестати вважати українців за щось нижчого. Наслідком несприяючих політичних умовин українське політичне життя значно запізнилося у свому новочасному розвою супроти Европи. Але треба памятати про те, що український нарід мав колись своє поважне місце серед родини народів. Треба відноситися до українців обєктивно, тому, що не вважаючи на трудноші могутньо йдемо вперед.

Дальше треба оминати у пресі деяких дратуючих а цілком неоправданих термінів. Як приклад подаю хочби так часто вживаний вислів: „українська інвазія“. Має це такий сенс, як колиб казав хтось про польську інвазію в Кракові.

Сильно дразнить українців примушування їх святкувати чисто національні польські свята. Трудно, щоби українці манїфестували свої радісні почування, коли часом з тими самими датами вяжуться для них болючі спогади. Це було би просто вимогою облуди.

Однак зі свого боку українці повинні триматися тої самої засади — не дразнити поляків. Ніхто не може від нас жадати, щоби ми виреклися думати й говорити про самостійність, бо це було би проти природи. Але признаю, що не мусимо повторювати це на кожному кроці. Можна проявляти під цим оглядом повну національної гідности й такту стриманість.

Повинні теж українці здержуватися від надзвичайно гострої критики неґативних явищ у державі, щоби це не подобало на охоту підкреслювати їх, на злобу. Критика повинна бути творча, а поруч з нею треба би найти місце на обєктивні інформації про позитивні сторони державного життя. Вдячне завдання мала би преса обох сторін, яка повинна злагіднити тон і взаємно інформувати себе про поляків і українців, а критикувати погані прояви життя річево й без інсинуацій.

Все це залежить, як бачите, від психольоґічних моментів. Тому систематичне усування причин доведе до ліквідації знеохоти, а в наслідку до реальних цілей.

— Як пан голова глядить на справу пошукування безпосереднього звязку польського й українського громадянства?

— В цій справі забирала вже голос „Мета“. Повторю вам тут, що в розмовах, які будуть евентуально навязані між обома заінтересованими сторонами, становище уряду зовсім не є найважніше. Здаємо собі з цього справу, що такий сильний уряд, як нинішній, міг би

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. ТРАВНЯ 1931.

В. С. ЛЕВИЦЬКИЙ. 3)

Спомини залізного полководця.

(Докінчення.)

Ворожнеча між ґенералами. — Брусіловська офензива. — Про німців. — Дальша карієра Брусілова.

Дуже досадно малює Брусілов відносини поміж поодинокими російськими ґенералами, командантами фронтів, армій, корпусів. Технічну і моральну непідготовку до війни та брак відповідного проводу уважає Брусілов причиною невдач російських військ у світовій війні. Він признає правду словам Гінденбурґа, що виграє війну той, хто має сильніші нерви. У російських військ нерви показалися найслабшими, бо вони мусіли брак техніки заступати зайвою пролитою кровю.

„Не можна безкарно боротися мало не з голими руками проти ворога, добре узброєного новочасною технікою і захопленого патріотизмом“. До того долучився ще й невдатний провід. Ґенерали заздрили один другому слави, або старалися добути її один коштом другого. Інтриґи поміж ґенералами і головною „Ставкою“ були причиною вічних непорозумінь, а протекціоналізм грав визначну ролю навіть у відношенні до командантів поодиноких фронтів, які лишилися на своїх місцях, не зважаючи на свою повну нездатність.

Класичний приклад такого військового балаґану у проводі російської армії бачимо у самій т. зв. брусіловській офензиві. На военній раді 1. квітня 1916 р. в присутності головнокомандуючого царя Миколи II. Брусілов, тоді новоназначений командант полудньово-західнього фронту, перепер свою пропозицію великої офензиви на всіх фронтах, щоби відтягнути великі австрійські та німецькі резерви з італійського фронту і щоби облекшити французів під Верденом. Команданти двох інших фронтів були проти офензиви, бо вважали, що російська армія є вже нездатна до наступу.

Вкінці під натиском Брусілова вирішили таки наступати на всіх фронтах одночасно, з тим, що головним наступаючим фронтом мав бути західний фронт під командою ґен. Еверта, якого мали підтримати північним фронтом під командою ґен. Куропаткіна і пол.-західним фронтом Брусілова. Брусілов з запалом взявся підготовляти офензиву і на назначений час був готовий. В останній хвилині Ставка зажадала, щоби Брусілов наступав перший, бо оба другі фронти ще непідготовані. Оба ці фронти не спішилися до наступу. Ґен. Еверт мав сказати: „Звідки я приходжу працювати на славу Брусілова!“ Вкінці-кінців наступав і вийшов з великою перемогою найслабше обсаджений фронт Брусілова, найсильніший західний фронт нічо не підготовив, наступав спізнено і потерпів погром, а північний взагалі не рухався.

Офензива Брусілова тревала від травня до кінця жовтня 1916 р. Австрійці і німці стратили в тій офензиві 450.000 людей полоненими і кругло півтора міліона вбитими і раненими. Більших стратеґічних виступів, крім заняття частини Галичини, офензива не дала, бо оба другі фронти, які мали грати головну ролю в наступі, завели. Всетаки офензива Брусілова врятувала Італію, облегчила французів і анґлійців і спонукала Румунію станути на боці Антанти. А ґен. Еверт і Куропаткін всетаки лишилися на своїх місцях, бо були любимцями головної Ставки.

У відношенні до своїх ворогів, німців, Брусілов висказується завжди з великою пошаною.

„Я завжди говорив і заявляю це друком: німецький нарід і його армія показали такий приклад незвичайної енерґії, стійкости, сили патріотизму, хоробрости, витревалости, дисципліни й уміння вмирати за свою батьківщину, що не поклонитися перед ними я, як вояк, не можу. Вони билися як льви проти цілого світа і сила їх духа незвичайна. Німецький вояк, а тимсамим нарід гідний загальної пошани“.

Таксамо з великим признанням висказується Брусілов завжди про простого російського салдата. Правда, у нього, по словам Брусілова, не було ніякої політичної підготовки до тої війни, він до кінця війни не знав, чого й защо воює Росія з центральними державами і йшов на смерть тільки тому, що так йому казали. Одначе російський вояк ніколи не щадив свого труду ні своєї крови. Брусілов стверджує, що російський салдат є знаменитим вояком, але мусить мати розумний провід.

Ґен. Брусілов був призначений у травні 1917 року за уряду Керенського головнокомандуючим російських армій, одначе скоро його усунули. Підчас жовтневої революції він був ранений у ногу і лишився під більшовиками, а в 1920 р. пішов на їх службу як інспектор кавалерії. З того приводу роблять йому закиди його товариші-емігранти, між іншими Денікін у своїй книжці „Очерки русской смути“. Брусілов виправдується від цього закиду. Як син свого народу він уважав за свій обовязок ділити його долю. Ранений підчас жовтневої революції він 8 місяців перележав у шпиталі, потім два місяці сидів у тюрмі, а до 1920 р. голодував без заняття разом з іншими. На службу до більшовиків пішов аж тоді, коли почалася зовнішна війна з поляками, отже виступив в обороні Росії.

Після книжки Брусілова залишається у нас враження, що був це чоловік, як кожний інший, може не без хиб і фальшивих амбіцій, але безумовно понад міру російськи полководців і російських патріотів світової війни. Він помер недавно в Москві.

накинути польському громадянству таку розвязку української проблеми, яку лише хотів би. Але знаємо також, що це не принесло би корисних наслідків, тому, що без місцевих поляків не можна в цьому випадку нічого зробити, що втрималось би на довшу мету.

З цього виходить цілком ясно, що абсолютно умовою тих будучих розмов є звязок українців з місцевими поляками. Після того, як вирине якась реальна програма „модусу вівенді“ на нашому терені, уряд силою факту буде примушений рахуватися з цим.

Лише звідси, з цієї землі, може вийти ініціятива найдення польсько-українського „модусу вівенді“. Всі інші спроби є не лише проблематичні, але просто недоцільні.

— Розмови треба би безумовно вбрати в якусь форму, корисну і симпатичну для обох сторін?

— Прошу вас, на мій погляд кожна виміна думок є корисна. Бо вона приносить вияснення, інформації, освітлює проблеми зі становища, недоступного впр. у пресовій дискусії. А при цьому безпосередня розмова самим партнерам, які разом засіли, освідомлює цілу ту справу всесторонньо, бо примушує їх конкретизувати погляди і сягати вглиб проблеми. Після приготування ґрунту й усунення щоденних непотрібних задразнень, форма вирине легко сама. Однак, повторяю, на дорозі виймаються трудноші, з якими треба поважно рахуватися“.

Перший Зїзд Українських Музейників у Львові.

Рада „Союзу українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові“ склинала на день 25. квітня ц. р. зібрання членів Союзу і делегатів провінціональних музейних збірок — Коломиї (радн. Кобринський), Самбора (д-р Гуркевич, д-р Кобільник, проф. Филипчак), Станиславова (радн. Чачковський) і Яворова (д-р Фільц, арт. Харків) та „Гуртка прихильників українського народнього мистецтва в Перемишлі“ (Олена Кульчицька). На програму зібрання склалися доповіди: д-ра Я. Пастернака про орґанізацію та завдання обласних музеїв, М. Драґана про консервацію національних памяток старовини, та розгляд справи приступлення до міжнароднього комітету народнього мистецтва і питання про участь у зїзді музейників Польщі в Цешині у червні ц. р.

На основі річевої дискусії після рефератів виявилася необхідність засвувати в майбутності „Союз українських музеїв, книгозбірень і архівів“. До того часу мали би відпоручники музейних установ і товариств вступити в члени істнуючого „Союзу укр. наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові“.

Вкладки цих установ йшли би на покриття коштів подорожі музейного знавця від „Союзу“ бодай раз у рік по обласних музеях з порадами в музейному діловодстві та для помочі у правильному означуванні музейних предметів.

Осібно була підкреслена велика вага музейної праці в ділянці етнографії, а саме як матеріяльної так і духової культури народу. До співпраці в цій ділянці слід буде притягнути селянство, яке вже дало докази зацікавлення цією справою. Обласні музеї мають підготовляти окрему рухому збірку гарних зразків народнього мистецтва, ноші і будівництва (в моделях) на міжнародню виставку народнього мистецтва 1934 р. у Берні Швайц.

Заки зорґанізуються обласні музеї і приступлять до „Związku muzeów w Polsce“, рішено, що наразі інтереси українського музейництва в „Звйонзку“ заступатиме представник Національного Музею.

З орґанізаційного руху.

ТУРЧАНЩИНА.

В дні 22. квітня ц. р. відбулася в салі „Народнього Дому“ в Турці н/Стр. повітова нарада делегатів громад, на якій пос. Великанович здавав посольське звідомлення з минулої соймової сесії. Були репрезентовані майже всі громади, саля була заповнена. На зборах проводив парох з Розлуча о. Конюшко. В двогодиннім рефераті пос. Великанович обговорив бюджет, в якому виказав, що з нього 43 проц. іде на збройну силу (військо, граничний корпус та поліція), 5 проц. на емеритів, 7 проц. на інвалідів, **а тільки 1.8 проц. на рільництво,** в чому вже зарахована адміністрація цілого міністерства рільництва. На допомогу кредитом дрібним господарствам признала одинкарська більшість сойму ледви 4 і пів міліона золотих в цілій Польщі. Як бачимо, явище це наскрізь нездорове, коли для 70 проц. хліборобського населення бюджет призначує найменшу позицію, бо 1.8 проц. Дальше обговорив бесідник наше освітне, господарське і політичне положення в польській державі та документами виказав участь наших послів у працях сойму й оборону інтересів нашого народу. Промову нагородили присутні гучними оплесками. Після того д-р Кондрат обговорив орґанізаційні справи та вагу нашої преси і закликав, щоби до кожної хати заглянула наша газета, яка заступить нам правного дорадника і приятеля. Між запитами був знаменний один, а саме: про здогадні угодові переговори. На це дав потрібні пояснення пос. Великанович, який зазначив, що українські посли занадто високо цінять національну гідність та інтерес нашого народу та й мови про це нема, аби вони могли зробити якийнебудь некорисний для нас крок, як це підсувають нашому громадянству ті, що з одної сторони чигають на розбиття УНДО і ті з другої сторони, що мріють про розвал найсильнішого національного центра. У відповідь на цю заяву поставив внесення о. Левицький, парох з Турки н/Стр., в такому змісті: Повітовий Народній Зїзд висказує найбільшу подяку Українській Парл. Репрезентації за її дотеперішню діяльність, уважає всі її політичні заходи доцільними та ухвалює довіря цілій Парл. Репрезентації, а зокрема послові нашої округи Дмитрові Великановичеві. Це внесення присутні приняли грімкими оплесками. На візвання предсідника, хто заявляється за внесенням о. Левицького, піднеслися всі. Проти не було ні одного учасника. По ріжних запитах натури господарської і правної з льокальної ділянки до посла предсідник подякував присутнім за участь і замкнув збори. Тому, що через лиху дорогу не всі священики могли приїхати, відложено конференцію з ними на найближчу будучність. З розмови з присутніми селянами і їх вигляду треба піднести одно сумне явище. Всі прибиті матеріяльною скрутою і політичним положенням. З блідих лиць наших верховинців пробивається велика недостача життєвих засобів та бачиться, що на довго пропали їх заробітки на деревнім промислі і плеканні худоби. Негайна поміч у грошевім кредиті є для них необхідна. На жаль, через знищення табулярних книг майже ніхто з них не користає з кредитів у державних банках.

—o—

Вибір президента Туреччини.

Четверте Національне Зібрання вибрало знову президентом турецької республики всіми 289 голосами Кемаля башу. З формальних причин премієр Ісмет баша подався до димісії, та він певно знову дістане місію утворити уряд, в якім зайдуть малі зміни.

Орест Руснак.

Голоси преси про виступи оперового співака Ореста Руснака.

Перед концертом нашого співака Ореста Руснака, що відбудеться 7. травня в салі Лисенка, подаємо у скороченні деякі голоси чужинних музичних рецензентів з Мінхену та Ґрацу про його виступи в тих містах, а також голоси критиків з Вел. України, де Руснак виступав мин. року.

„Neuste Nachrichten“, Мінхен, 21. I. 1931 р. пишуть: Орест Руснак — новий тенор, виступив як гість з дуже добрим успіхом в ролі Рудольфа в „Богемі“ і в ролі Ліонеля в „Марті“. Особливо в опері Пуччінія зумів він доволі виразно виказати позитивні, гідні уваги якости свого голосового матеріялу. Є це тенор, осаджений добре в усіх позиціях, якими співак володіє з технічного боку дуже певно. Його ліричне забарвлення розвиває тони повні мягкости, пружности та теплоти. В спокійній кантілені чули ми (особливо в „Марті“) піяна, які захоплювали своєю ніжністю і мягкістю.

„Bayrische Staatszeitung“ з 19. I. 1931 пише: Знаменитого тенора з незвичайно високо розвиненою культурою співу пізнали ми в особі О. Руснака на суботнішній виставі „Богеми“ Пуччінія. Його Рудольф був виконаний по мистецьки. Гарний його голос (який під кінець першої дії заблестів у повному, мягкому та з легкістю добутому високому „ц“) у тонко тіньованому співі прийшов уповні до значіння.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. ТРАВНЯ 1931.

Д-Р АНДРІЙ ЛАСТОВЕЦЬКИЙ. 3)

Значіння промінів Рентґена.

Відкривання нових первнів. — Перевірка давніх малюнків. — Небезпека від промінів.

(Докінчення).

Просто неоцінену ролю відограють проміні Рентґена при відкриванню нових первнів. Ми сказали, що проміні X повстають внаслідок зудару катодових промінів (електронів) з цінкими тілами. Якщо електрон ударить напр. об плитку міди, то промінь Рентґена, що саме повстав внаслідок цього зудару, ріжниться дещо від проміня Рентґена, який повстає внаслідок зудару електрону напр. з плиткою молібдену тому, що атомовий тягар молібдену більший від атомового тягару міди (правильніше: молібден займає в періодичнім укладі первнів вище місце від міди). А саме в першім випадку (мідь) маємо до діла з „довшим“ проміннем X себто з більшої довготи хвилі, в другім випадку (молібден) він є „коротший“ себто з меншою довготою хвилі (звичайні світляні проміні мають теж свою довготу хвилі: червоні проміні є „довші“ від синіх, „коротших“).

Отже приймім, що ми віднайшли досі невідомий первень (нині таких є ще тільки два чи один), одначе не маємо ще „абсолютної“ певности, що саме він є цим невідомим первнем. Припускаємо, що атомовий тягар цього невідомого первня є напр. більший від атомового тягару вольфраму, а менший від атомового тягару осму (правильніше: порядкове число невідомого первня в періодичнім укладі первнів є більше від порядкового числа вольфраму, а менше від порядкового числа осму). Якщо наш здогад правильний, тоді промінь Рентґена, що повстане через зудар катодових промінів (електронів) з плиткою того невідомого первня, мусить мати більшу довготу хвилі від проміня Рентґена, що повстав через зудар катодових промінів (електронів) з плиткою осму, а меншу довготу хвилі від проміня X, що повстав через зудар катодових промінів з плиткою вольфраму. В цей спосіб можемо нині дуже швидко довідатись, чи здогадний невідомий первень є ним в дійсности.

Мушу ще згадати про ці користи, які має з применення промінів X історія мистецтва, а особливо історія малярства. При помочі промінів Рентґена можна ствердити перемальовання, доповнення та фальшування давніх малюнків. Помічною обставиною при тих розслідах є те, що давні малярі малювали переважно металічними красками, підчас коли від половини минулого століття вживається здебільша органічних красок. Часто знимка малюнку невідомого походження, довершена при помочі промінів Рентґена, викрила замальований підпис маляря. Знаменито виходять на такій знимці всі спроби реставрації даного образу в минулому. Крім цього рентґенівська знимка може в деяких випадках вирішити спір, чи маємо до діла з оригіналом чи з копією, саме через вглянення в техніку малювання (ведення пензля, рід, розподіл і грубість верстви красок). Всі більші галерії світа можуть нині похвалитись тим, що їхні образи всі вже розслідженні при помочі промінів X.

Техніка одержування промінів Рентґена нині така уліпшена, що в Америці вживають апаратів Рентґена навіть у лісних господарствах для розсліду дерев, коли підозрівають, що їх точить черв. Якщо знимка нутра дерева, зроблена проміням Ренгена, викаже, що дерево сточене хробами, його негайно зрубують.

Це були би корисні сторони прикладення промінів X. Одначе при вживанні їх треба стерегтися двох річей. А саме не вільно під ніякою умовиною наражувати свого тіла на занадто довге насвітлювання. Таке за довге насвітлювання є дуже шкідливе для людського організму, а особливо для селезінки, лімфатичних судин, кістного стрижа і полових органів. Другою річю, якої треба стерегтися при вживанні промінів Рентґена, це дуже висока електрична напруга, потрібна до витворення промінів X, яка доходить нині до кількасот тисяч вольтів. Діткнення таких проводів викликує негайну смерть.

З цього всього бачимо, що значіння промінів Рентґена є майже для всіх ділянок культури дуже велике. Тимсамим поклін духові Рентґена, зложений цілою німецькою суспільністю в день відслонення його памятника в його роднинім містечку є аж занадто оправданий.

—o—

„Bayrischer Kurier“ з 21. I. 1931 пише: Тенор Орест Руснак, який як гість співав партію Рудольфа в „Богемі“, зложив докази не тільки визначних голосових спосібностей, але й гарної школи, що вказувала на італійську культуру орґану. Його ліричний тенор при всій мягкости щасливо оминає небезпеку попадення в немужеський характер голосу, горішні тони у нього блескучі та шляхотні, до того його виступ вказує на ознайомлення зі сценою. Почавши від третього образу він так чудово вжився у сценічну й музичну атмосферу мінхенського оперового ансамблю, що міг станути гідно поруч такої зрілої у свому мистецтві п. Міґачек в партії Мімі. Можна пророкувати, що коли б справа йшла про анґажування Руснака, то його треба би вважати цінним набутком.

Про виступ нашого співака в ролі китайського князя Son-Chong в романтичній опереті Леґара „Країна успіху“ музичні рецензенти часописів у Ґрацу пишуть ось що:

„Головну заслугу непереможного враження нового твору Леґара приписати треба О. Руснакові як князеві Son-Chong. Те, що Руснак у тій креації подає, є тріюмфом гарного співу. Його виплеканий, повний голос блестить красками ніжного вишколу, його техніка віддиху, шляхотне пяно, а передовсім розмах його „гори“ поривали публику. „Тобі належить ціле моє серце“ — мусів Руснак повторити шість разів! Як актор представився Руснак рівнож якнайкраще“.

Словами найбільшого захоплення висказалися про Руснака й інші рецензенти в Ґрацу, зазначуючи, що тріюмф нашого співака в тій „партії“ в нічому не уступає успіхові світового значіння співака Тавбера: „Руснак грає як „фільмова звізда“, співає з блеском, у якому подали собі руку всі добрі духи „бель-канта та очаровуючі боги ефекту“.

Варто згадати і про поїздку О. Руснака на гостинні виступи на Радянську Україну, де українське громадянство і музична критика зустріли нашого співака незвичайно щиро й тепло. І так Юрій Ткаченко пише про виступ Руснака м. ін.: „У співака — мягкого тембру ліричний тенор, що завдяки широкому діяпазонові і яскравим та вільним горішнім звукам дає йому змогу вільно витримувати й теситуру драматичного тенора (напр. в арії Радамеса). Особливо визначається співець доброю вокальною технікою, набутою ним в Італії, та високою музичністю й культурністю виконання“. Б. Новосадський пише знова: „Увага глядача зосередилася на виконавцеві партії Каварадоссі Руснакові. Руснак — співець хорошої музичної культури та вокальної школи, що чудово володіє своїми вокальними даними. До тогож Руснак неабиякий актор“.

На закінчення згадаємо ще про останній концерт нашого співака в Ґрацу під кінець квітня ц. р., на якому він виконував з незвичайним успіхом і пісні українських композиторів, які мусів повторяти.

На концерті в дні 7. травня у Львові відспіває наш співак низку пісень Лисенка, О. Нижанковського, Людкевича та Барвінського й арії з опер Моцарта, Вердія, Россінія, Пуччінія й ін. Фортепіянову партію обняв д-р Н. Нижанковський.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПЕРЕД СЕСІЄЮ ЛІҐИ.

Справа пацифікації Сх. Галичини.

63-та сесія Ліґи Націй починається 18. травня.

На порядку нарад сесії Ради Ліґи Націй є низка справ, що торкаються Польщі. Кажуть, буцімто зажалення українців у справі пацифікації Сх. Галичини не будуть розглядати тому, що предсідником буде німецький міністер закордонних справ Курціюс, який нібито висловив бажання, щоби в огляду на дразливість справи на тій сесії, на якій він має головувати, її не розглядали.

З інших джерел повідомляють, що рапорт Комітету Трьох про українські зажалення таки найдеться на денному порядку сесії Ліґи. Польський уряд подав передбачені в процедурі замітки до українських зажалень і не жадав відложення справи.

ПЕРЕД ЗМІНОЮ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ.

Міністр почт Бернер був на авдієнції у президента держави. Авдієнцію цю звязують із плянованою зміною уряду. Кажуть, що Бернер є кандидатом до теки міністра промислу та торговлі, коли б після уступлення Славека керму уряду одержав теперішній мін. промислу та торговлі Пристор. На місце Бернера в кабінет Пристора війшов би б. мін. прилюдних робіт Андр. Морачевський.

10-ий Зшиток Української Загальної Енциклопедії.

З 10-им зшитком, що саме вийшов із друку „Українська Загальна Енциклопедія“ закінчила свій перший том. Разом із цим зшитком усі передплатники дістають 8 колірових географічних карт, 5 колірових карт зі звірятами 4-ох частин світа (Америка, Африка, Азія й Австралія), таблицю важніших грибів і таблиці до електричности, будівництва та гірництва.

10-ий зшиток містить у собі назви від слова „Другий корпус УГА“ аж до кінця букви „Ж“. Він більший від попередніх на пів аркуша, на те, щоби І-ий том був заокруглений щодо свого матеріялу. Весь том має приблизно 700 сторінок.

Із важніших „гасел“ у 10-ім зшитку слід згадати: друкарство, дуга, дуговина, Дунай, духовенство, душогубство, Европа, еґейське мистецтво, економія політична, екслібріс, експресіонізм, електричні машини, еміґрація, енергія, енциклопедія, Еспанія, еспанська література й мистецтво, естетика, Естонія й естонська література, етика, еврейська мова, Єгипет, єгипетська мова, музика й мистецтво, епархія, Єрусалим, жаба, Жиди, жидівська література, мова й реліґія, життя, жито, жіночий рух і ін.

Зверхній вигляд видання не тільки без закиду, а справді европейський. Ілюстрації та рисунки зроблені із смаком і репродуковані прегарно.

Про весь том як цілість помістимо окрему оцінку.

Б. МІНІСТР НА ЧОЛІ БОЇВКИ.

У Варшаві на друкарню „Друкар“, в якій друкується час. „Валька“ вдерлася боївка під проводом Довнаровича (бувш. міністра культури й мистецтва в кабінеті Падеревського, бувш. сойм. посла й теперішнього радного м. Варшави). Напасники стероризували персонал друкарні, розмонтували машини, розкинули кашти й готові склади і так унеможливили видати ч. „Вальки“ (яку видає б. пос. Яворовський, що тепер виступив із ППС.).

МІЖНАРОДНІ ДУЖАННЯ У ЛЬВОВІ.

У вівторок Вайнура поборов у 16 хв. Ферінґера, Кляй у 26 хв. Яга, Штекер у 36 хв. суплесом побідив Пошофа, а Судаков у „швайцарській боротьбі“ у 12 хв. Ст. Марса.

У **середу**, в передостаннім дні змагань, борються: Яго—Штекер (рішаюча-реванжова) і Кляй—Пошоф (рішаюча про право до першої нагороди).

НОВИНКИ

— **Вияснення.** В справі статті, поміщеної в 95. числі „Діла“ з 2. травня 1931. дістали ми таке вияснення: Хвальна Редакціє! Прошу не відмовити помістити у Вашому часописі слідуюче вияснення: В надрукованій у „Вперeді“, а передрукованій в „Ділі“ статті п. з. „Угода“ пропущено кілька слів, які нетільки зміняють зміст статті, але без яких стаття є зовсім незрозуміла. Надрукований уступ **„І таксамо абсурд є домагання до повної політичної волі...“** — має звучати: **„І таксамо абсурдом є домагання, щоб нація відреклася від стремління до повної політичної волі“.** Дякуючи з гори за ласкаве поміщення цього вияснення остаю з правдивим поважанням — **Д-р В. Старосольський.**

— **На карти „Рідної Школи“, що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Воскресення Христового** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): зі **Зборова:** громадянство на руки о. декана Василя Кулика 13 і д-р Макух Ілля 5; з **Мостиськ:** 4: учит. Пацаківна Катря; по 2.50: дир. Байдала Степан, учит. Пеканець Василь, учит. Возняк Василь, управ. школи Гуміняк Іван; по 2: Чухрай Григорій, Салевич Василь, Покиданець Осип, учит. Петнюх Іван, упр. школи Гуміняк Іван; з **Ліска:** 8.88: д-р Витошинський Роман; 5: д-р Старух Михайло; по 2: Галушка Іван, д-р Маковський Василь і одна особа 1 зол.; з **Горлиць:** суддя Зубрицький 6. — Хто слідуючий?

— **Українській відділ при Військовім Музею в Брукселі.** Нас повідомляють, що заходами Української Національної Ради в Бельгії при королівськім військовім музею в Брукселі відкривається окремий відділ, що міститиме памятки Української Армії, портрети визначних військових діячів, манекини в одностроях українського війська, зброю і т. д. Відкриття цього відділу відбудеться 10. травня 1931. Памятки Української Армії для цього музею можна посилати на адресу: **Musée Royal de l' Armée, Cinquantenaire, Bruseelles.**

— **Непарадне закінчення паради.** На закінченні паради 3. травня в Скалаті місцеві польські молодики, вертаючи з національного свята рівности і волі та братерства, вибили камінням шиби у гр.-кат. приходстві. Сталось це тоді, як о. А. Онуферко, парох у Скалаті, відправляв у церкві вечірню.

— **Зменшення платні тимчасове.** Премієр міністрів заявив у Варшаві, що знижка платень урядників, спричинена хвилевими фінансовими трудноцами Польщі і введена хвилево для вирівнання дефіциту держави. Знижка платень урядовцям плянована тільки на рік і має тимчасовий характер.

— **Вкрали коня.** На Богданівці (дільниця Львова) при вул. Кондукторській ч. 51 невідомі злодії вкрали в ночі зі стайні коня, вартости 800 золотих.

— **Більшовики купують свині.** Члени радянської торговельної місії у Варшаві закупили на днях 200 розплодових свиней для колективних господарств. Цей транспорт свиней вже вивезено через Здолбунів до СРСР.

— **Повісилась.** В Микитинцях коло Станиславова повісилась в коморі в приступі нервового розстрою 29-літня Евдокія Борис.

— **Пожежа.** В Яблонові за Коломиєю вибухла в ґаражі Шимона Шеффера пожежа, яка спопелила авто і будівельні матеріяли. Школа сягає 7000 зол. Причини пожежі невідомі.

— **Повінь у Виленщині.** Найбільше потерпів від повені браславський повіт, де кілька сіл знищені зовсім, а досі стоїть під водою 290 домів. Також околиці Сморґоня знищені повінню. Наслідком повені на Виленщині 16.000 осіб опинилось без даху над головою. З самого Вильна евакуовано 1620 осіб. На цілій Виленщині вода знищила 2738 будинків. Шкоди сягають 7 міл. золотих.

— **Еміґрація.** Статистика виказує, що в місяці лютім цього року з Польщі еміґрувало 2550 осіб. З того до европейських країв 1599, до заморських 951. В тім році вернуло до Польщі 5545 еміґрантів, з того 325 із заморських країв.

— **Війт-убийник.** У селі Корниці (пов. Самбір) війт Ілько Юрків у суперечці застрілив Ром. Пацулу. Пацула підчас урядування війта просив, щоб полагодив йому якусь дрібничку.

— **Ранений на шинах.** Біля Підзамча найшли на шинах раненого в голову кравця Льотнера. Льотнера відвезли до шпиталю, де він помер.

— **Автобусова катастрофа.** У с. Пширув (біля Ченстохови) автобус, що віз прогульку дівочої ґімназії, наїхав на дерево. Автобус розбився. Згинула 15-літн. Еберманівна, а 5 осіб було ранених.

— **Кепура хорий.** „Н. Фрае Прессе“ подає з Будапешту, що відомий польський співак Іван Кепура перед самим виступом у „Богемі“ занедужав і лежить в санаторії під Будапештом.

— **Жиди в Чехословаччині не мусять в неділю спочивати.** Чехослов. уряд видав розпорядок у справі недільного спочинку, згідно з яким жиди, які святкують суботу, не мусять спочивати в неділю і можуть в той день торгувати.

— **З любовних траґедій.** На передмістю Сан Петра коло Ґрацу вранці найдено в саді на лавці пару молодих людей із простріленими головами. Коло лавки на землі лежав револьвер. Виявилось, що це 22-літний син поштового урядовця Карло Штравс і 19-літня дочка купця Роза Ґлянцер. Слідство ствердило, що родичі Рози Ґлянцер не позволяли їй вийти заміж за Карла Штравса і тому ця залюблена пара рішила покинути цей світ. Карло застрілив Розу, а потім себе.

— **Літак що летить просто вгору.** У Вашінґтоні перед Білим Домом осів у присутности през. Гувера літак системи Автоджіро, винаходу Хуана деля Сієрва. Літак цей може зніматися вгору простопадно й таксамо осідати. През. Гувер дав конструкторові того літака від Ней шенел Аероклюб Есошіейшен найвищу відзнаку американського летунства.

— **Гість у б. еспанського короля.** Англійський престолонаслідник відвідав у Фонтенеблью б. еспанського короля і президента французької республики. Після того князь Валії відлетів літаком до Льондону.

— **Арештували погромщика.** В Будапешті арештували б. старшину Павла Проная, який підчас комуністичної революції на Мадярщині влаштував жидівські погроми. Його судитимуть за вбивство кількох жидів.

— **Знов самовбивство великого промисловця.** Колись багатий фабрикант Юліян Фінце попав у фінансові клопоти і застрілився в готелі в Ґрацу. Перед кількома днями його фірма збанкротувала.

— **Землетрус в Англії.** У східній частині Анґлії був землетрус, від якого в деяких містах завалились комини на дахах. Населення перестрашене втікало з домів на вулиці та за міста, але землетрус не повторився і жертв у людях не було. Найсильніше відчули землетрус околиці між Пендльтоном і Манчестером

— **Стріча двох королів на Дунаю.** Румунський король Карло в товаристві премієра міністрів Йорґи приїхав до Дрепцова над Дунаєм, де стрінувся з югословянським королем Олександром. Підчас плавби кораблем по Дунаю обидва королі мали нараду в невідомих справах.

— **Втопилось 10 моряків.** Німецька преса подає, що 11 моряків виплило човном на Боденське озеро і десятьох затонуло тому, що човен підчас бурі перевернувся. Тільки один з них встиг урятуватись.

— **Жорстока любов до дитини.** У Відні при Нойбавгассе мешкав шофер Осип Ярас, який мав жінку і піврічну донечку. Цю донечку плекала його 19-літня кузинка Олена Берґер. Через фінансові труднощі Осип Ярас по якімсь часі був примушений відіслати Олену Берґер до її родичів на село і лишити свою дитину лише під опікою матері. Олена Берґер плакала, казала, що так полюбила дитину, що без неї жити не може, а коли батько дитини примушував її покинути його дім, вона в неприсутности Осипа Яраса відкрутила курки від ґазового проводу, щоби отруїти себе і дитину. Дитина померла, а Олену Берґер урятували. Лікар каже, що якби батько дитини був 5 хвилин вернув до дому скорше, був би урятував свою донечку.

— **Напад на листоноша в Берліні.** В Берліні при Госсовштрассе невідомі бандити напали на листоноша Густава Шванa в домі, вбили його й ограбили в нього 6500 німецьких марок. Між листоношем і бандидами, видно, була виязалась завзята боротьба, після якої листонош упав трупом від удару залізної палиці. Поліції не вдалось найти злочинців.

— **Як згинув Тецнер?** Нинішна німецька преса подає ближчі відомости про екзекуцію Тецнера, що спалив пасажира в авті, щоб дістати асекураційну премію. Тецнер довідавшись, що уряд відкинув його просьбу про помилування вразу попав у цілковиту апатію і робив враження людини непритомної. Вечором просив вязничного сторожа ночувати з ним у його келії, бо він боїться бути сам у ночі перед смертю. Цілу ніч Тецнер не міг заснути, тільки безнастанно курив та повторяв: „Пощо я це зробив? Мені так жаль!“ Вранці, коли його виводили під ґільотину, йому вручили пращальні листи від жінки і родичів. Тецнер не читав їх. Блідий як труп, він мовчки пішов на місце смерти і сам поклав голову під вістря ґільотини.

— **Більшовицька гостинність.** З нагоди якогось свята радянський уряд уладив у Москві величавий банкет і запросив собі в гості представників капіталістичних держав, посольств і т. д. На столі явились золоті і срібні накриття, смачні страви і достойні гості посідали до обіду. Англійський дипльомат Овей, взяв до руки вилки, хотів забратись до печені, але передтим глянув мимохіть на свої вилки і не міг від них відірвати свого погляду. — Чому це той дипльомат так оглядає вилки? — подумали гостинні члени радянського уряду. Але настало ще більше здивування, коли цей анґлієць Овей поклав вилки на стіл і не попращавшись з ніким, вийшов з палати, де був банкет. Виявилось, що ціле золоте й срібне накриття на цім банкеті було в 1917 р. зрабоване більшовиками в консуляті англійської держави в Москві підчас революції і дипльомат Овей взявши до рук вилки, побачив на них англійський герб, тому покинув банкет, не бажаючи обідати з особами, які одного дня грабують столове накриття в анґлійців, а другого дня запрошують анґлійців їсти обід заграбленими вилками.

— **Свобода в СРСР.** Американська преса повідомляє, що уряд СРСР. прогнав із радянських республик американську письменницю Граді за те, що вона помістила в нюйорській пресі кілька анекдотів на Сталіна. Чоловік тієї письменниці, який працював у Москві як інжинір, на знак протесту проти видалення жінки, зірвав контракт і виїхав до Америки. Між тими анекдотами проти Сталіна був ось такий: Один хлопець ішов понад ріку і побачив, що хтось топиться. Хлопець скочив до ріки, урятував потапаючого і аж тоді пізнав, що це топився Сталін. Сталін питав хлопця: „Ти урятував мені життя, тому скажи, чим тобі віддячитися“. Хлопець подумав і відповів: „За те, що я вас витягнув з води, я прошу лише, щоб ви нікому не казали, що я вас урятував, бо колиб Росія довідалась, що через мене не позбулась свого тирана, то мене всі проклинали б“.

— **Прихильники методи Кальмета перед судом.** Свого часу писалось, що лікарі з Лібеку вщіплювали антитуберкулічну сировицю Кальмета дітям і що наслідком того щеплення померло 79 дітей. Проти тих лікарів мав відбутись у місяці травні судовий процес, але через брак деяких свідків судову розправу відложено на червень. Цікаве, що прокуратор в Лібеку д-р Альсберг лікував двоє своїх дітей методою Кальмета, і ці діти цілком виздоровіли і цей прокуратор виступатиме як свідок у користь Кальмета.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нове життя — нові імена.

Ґазети принесли новинку, що один батько назвав свою доньку Гітлерцею, на честь вождя націоналістів Гітлера. При тій нагоді подають, що є вже Большевіке, Штальгельміне, Спартакус, Реванж і тим подібні Революціонуси.

До цього товариства долучилася тепер маленька панна Гітлерця.

Ідея, називати іменами, утвореними з назви партій, чи назвища людей, не нова. Практикують це від давна в Радянщині, де при звіздинах (це замість хрестин!) надають дітям усякі порекла: Леніна, Робфакилія, Тракторила, Ревтрибія, Комсозамія, Селькорія, Сельбудиця і т. п.

Думаю, що при великім гові до інновацій, не зашкодилоб і в нас, у Галичині, зірвати з візантійщиною календарських назвищ та підбирати більше життєві.

Кожна партія, ґрупа, підґрупа, чверть ґрупа чи ґурток моглиб тоді заманіфестувати свої симпатії на новонароджених членах до тієї, чи іншої орієнтації. Велика скількість усяких політичних і обрядових вірувань дає тут поле до попису кожному батькові, який крім щастя в родині має ще трохи фантазії в голові.

Позволю собі подати кілька проєктів для ріжних таборів, може комусь придадуться.

Наприклад. Трапиться комусь із УНДО родинний прибуток, тоді для хлопця добре булоб імя: Реалій, Директорій, Мандатвіл, Протестіян, Посадослав. Для дівчат: Униона, Пертоворця, Клікуня.

Для радикалів:

Хлопці: Хлопокладій, Автономій, Всеросиція, Інтернацьно.. Дівчата: Демаґодая, Есерка, Шаповалія, Холопия.

Комуністи і Спілка:

Хлопці: Катакомбій, Совдепіян, Доларій, Троцкомисл, Кремлеслав, Ірило, Скрипцюсь, Лапцюсь. Дівчата: Червінка, Подстинка, Ревфондія, Чрезвичайка, Летючка.

У. С. Д. П. (Мала партія — мало імен.).

Хлопці: Петлюрій. Дівчата: Пепеся.

Кат.-Сокіл:

Хлопці: Децик, Візантій, Востокій, Метослав. Дівчата: Шептонія, Юровадія, Метанія.

Уканана:

Хлопці: Шкаплеріян, Уканапій, Хомислав, Западій, Римокатолій. Дівчата: Латиниця, Назарийка, Целебса, Ружанця.

Отсе перша пачка нових імен, пристосованих до наших обставин, вимог і потреб. Старався я по можности задоволити всіх, а для невдоволених служу ще іншими проєктами. Сподіюся, що новий випуск молодого галицького покоління буде обдарований цими іменами. Будучому політикові це облекшить орієнтацію, бо вже метрика покаже, хто до якого табору належить і кого він має боятися, а з ким приставати.

Досі це було неможливе.

Галактіон Чіпка.

——o——

— **Новий остров.** Капітан корабля Делі пливучи норвежським кораблем через Ледовий Океан відкрив на схід від моря Росса великий остров, не зазначений досі на жадній карті островів. Остров цей незамешкалий людьми.

— **Вісімдесятьшість-поверховий дім.** В Ню Йорку закінчили будову 86-поверхового хмародера, високого на 382 метри. Над тим величанським будинком поставлено машт, на якім будуть причалювати літаки.

— **Летунська катастрофа в бразилійських пралісах.** Два італійські летуни Робілянт і Кваранта вилетіли літаками над бразилійські праліси і пропали без сліду. На днях над рікою Парана найдено трупи обидвох летунів і розбитий літак. Очевидно літак розбився в катастрофі.

— **Гроби зперед 2.700 літ на Поморю.** Під Торунем викопано кілька гробів зперед 2.700 літ. В тих-же околицях викопано останки курганів, а в них памятки пізної камяної доби. Там найдено також останки осель дуже давного походження.

— **Нова книжка Форда.** Відомий „Король автомобілів“ Форд видав на днях нову свою книжку п. з. „Вперед“. В цім творі Форд поглиблює три основні тези великого підприємця: поліпшення якости, зниження цін, збільшення платні робітникам.

— **Траґедія наукової експедиції.** Підчас виливу ріки Конґо згинула ціла наукова експедиція, яка під проводом америк. лікаря Горенсі мандрувала по центральній Африці.

— **Вп. Передплатникам Української Загальної Енциклопедії до відома.** Х. зшиток УЗЕ враз із додатками належними до І. тому УЗЕ розіслано поштою 4. травня ц. р. тим передплатникам, які вирівнали належність за І. том, або щонайменше за ІХ. зш. УЗЕ. та Редакціям української преси в краю для рецензії. — Розсилку оправленого І. тому УЗЕ зачнемо на днях по черзі після замовлень, тому просимо не запитувати про це В-во окремо. — **Адміністрація В-ва УЗЕ. Коломия, Народний Дім.** 1975 1—3

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС“: *„ГАДЖІ МУРАТ“*, за оповіданням *Толстого.*

Фільма того самого стилю й дбайливого виконання, що „Козаки“ Толстого. На підкладі історичної події боротьби кавказців за волю проти Росії нанизані поетичні картини природи і любовних сцен, перетикані співами та танцями. Акція добре обдумана, штудерно завязана, тримає глядача весь час у напрузі подвійним мотивом: ходом історичних подій і любовної інтриги.

Є в цій фільмі мигкові знимки облич і природи, що навівають на нас ліричний настрій та розмаху як божевільний скок коня, або втечі „Гаджі-Мурата“, що на мить запирають віддих. Та найкраще з усього сама гра Можжухіна: глибина його проникливих очей, спокій східного полководця, певність рухів. Дуже симпатичною його партнеркою є красуня Бетті Аман, першорядна танечниця. Велику кокетку Ліль Даґовер знають усі; цим разом не мала вона досить великої ролі і старомодна зачіска не виходила їй на користь. Зате цар Микола мав майже автентичний вигляд. *м. р.*

Дописи.

КЛЕПАРІВ. *(Концерт Шевченка.)* Дня 26. квітня ц. р. улаштували всі товариства, що ґуртуються при чит. „Просвіти“ в Клепарові концерт у честь Шевченка, який складався з хорових продукцій, деклямацій і святочної промови. Присутніх на концерті було около 150 осіб. Гарну й багату змістом промову виголосив п. М. Дужий. Хорові точки виконав хор „Бандуриста“. Деклямації дітей Крупківної і Липківського були вдоволяючі. Найслабші з точок програми були збірні інсценізовані деклямації „Гамалія“ і „Кавказ“. Причиною цього було слабе підготування, через що інтерпретація деяких частин деклямацій була хибна. Концерт на загал зробив на публику добре враження. При цій нагоді треба звернути увагу, що доцільнише булоб давати концерт власними силами, на основі власних вимог, ніж силами позиченими. Лише власна праця розбуджує життя і пориває активніші одиниці до все нових, культурних діл. В такій культурній праці є заінтересовані безпосередньо маси громади без розбору, чи вони є членами читальні, чи лише її прихильниками. Тому завданням філії „Просвіти“ на місто Львів є подбати про те, щоб довести працю в читальнях на передмістях Львова до такого стану, щоби члени читалень працювали самі інтенсивно над піднесенням своєї освіти і притягнули до рідної читальні всі менше свідомі одиниці зпоміж нашого міщанства й робітництва.

——o——

СПОРТ

Ужгородська „Русь“ у Львові.

З приводу 20-ліття С. Т. „Україна“ приїде до Львова зміряти свої сили перша дружина ужгородської „Руси“, що була вже гостем „України“ перед 5 роками (в 1926 р.), коли то розіграла оба змагання з львовянами з вислідом 3:3. Закарпатські гості приїдуть до Львова 20. червня ц. р. і розіграють з „Україною“ два мечі: в суботу 20. і в неділю 21. червня. Нема сумніву, що змагання обох наших передових дружин викличуть широке зацікавлення серед спортової публики Львова і стягнуть на грище в обох днях масу цікавих видців.

Україна-Гасмонея.

В неділю 10. ц. м. відбудуться на грищі Погоні з приводу дня П. З. П. Н. тов. змагання України з Гасмонеєю в год. 3. попол., а потім тов. змагання Погонь-Чорні. Також на інших грищах у Львові і в краю відбудеться ціла низка товариських змагань між визначеними до того дружинами.

Тернопіль. Поділля-Єгуда 2:0. Змагання за мистецтво Б-кляси, розіграні на площі Єгуди. Виграло заслужено Поділля.

Станиславів. Пролом-Єдність 3:0. Змагання за мистецтво Б-кляси. Перша виграна Пролому в цьогорічних мистецтвах.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 16. квітня ц. р. передчасно помер у Нимбурській лічниці студент VIII. семестра агрономічного відділу Української Господарської Академії в Подєбрадах **Омелян Костек.** Покійний походив з Нового Села, пов. Любачів. Належав до тих, які завзято йшли вперед і своїми власними руками прокладали стежку до самостійного життя. Був тихої української вдачі, горячий патріот і завжди за працею. Брав участь у визвольній боротьбі за Батьківщину. Будучи студентом Академії, не цурався і громадської роботи й завжди дбайливо її виконував. Але лиха доля не дала дійти йому до мети, перегородила йому дорогу, відібрала молоде життя і не дала покористуватися плодами його тяжкої студентської праці. Похорони Покійного відбулися 18. квітня і не зважаючи на фатальну погоду, майже вся українська кольонія в Подєбрадах прийшла віддати останню прислугу Покійному. Над гробом промовляли: о. Василь Гапко, декан проф. Чередіїв від деканату Агрономічно-Лісового Факультету, студент Ніцкевич від Академічної Громади та студент Ниций від студентів-агрономів VIII. семестру. В. Й. П.!

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ЗВІТ Управи Нац. Музею у Львові за 1930 рік. Наклад Нац. Музею у Львові. З друкарні „Діла“, Львів, Ринок 10.

ПЕТРО ІВАНОВИЧ ХОЛОДНИЙ, 1876—1930. Посмертна Виставка в Нац. Музею у Львові від 22. березня до 30. квітня 1931 р. Катальоґ посмертньої виставки праць, вступна стаття і впорядкування Мих. Драгана. Наклад Комітету, Львів, 1931. З друкарні „Діла“, Львів, Ринок 10.

ПРО П. І. ХОЛОДНОГО, статті Іляріона Свенціцького і Мих. Драгана, Львів 1931. Наклад Нац. Музею у Львові. З друкарні „Діла“, Львів, Ринок 10.

ЖУРНАЛИ.

ТОЧИЛО, український місячник гумору і сатири. Рік II. Ч. 3. Вінніпеґ Ман. Канада 1931.

МОЛОДІ РОБІТНИКИ, журнал українського ремісництва і робітництва. Львів, квітень 1931 р. Ч. 1. За редакцію відповідає Роман Данилевич. З друкарні „Діла“, Львів, Ринок 10.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО, орган „Взаїмної Помочі Українського Вчительства“. 1—15. квітень, 1931. Ч. 7—8. Адреса ред.: Львів, вул. Оссолінських ч. 8. З друкарні Беднарського.

РУССКАЯ ШКОЛА, за рубежом. Книга 34, Прага, 1931. Издание Объединения Земских и Городских Деятелей в ЧСР. № 34.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 5. травня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 4·10 зол. за кільо; молоко 32—34 сот.; літра сметани 1·40 зол.; копа яєць 4·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 6. травня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар“.

Четвер, 7. травня, година 7·30 веч. „Богема“.

Пятниця, 8. травня, година 7·30 веч. „Масковий Баль“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 6. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Четвер, 7. грудня, година 7·30 веч. „Спір за сержанта Ґріму“.

Пятниця, 8. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Малий Міський Театр:

До 14. травня театр нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Приборкана гоструха“ на осн. Шекспіра (Мері Пікфорд, Дуґляс Фербенкс).

КАСІНО: Звукова фільма „Душі чорних — Алилуя!“

КОЛЬОСЕЙ: Звукова фільма „Відкіля вороття немає“.

ЛЕВ: Звукова фільма „Мароко“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „В погоні за міліонами“ (Люціяно Альбертіні). „Дядько з Собачої Вульки“.

ОАЗА: Звукова фільма: „Наддунайський вальс“ (Гарі Лідтке).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Хаджі Мурат“, на основі Л. Толстого (Ів. Мозжухин, Ліль Даговер, Беті Аман).

ПАН: Звукова фільма: „Парада Паракавиту“.

ПАСАЖ: „Один проти всіх“ (Карльо Альдіні). Додатки.

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов“.

ФАТАМОРҐАНА: „Голос ізза світа“ (Льон Чаней), „Герої вогню“.

ХИМЕРА: „Заборонені години“ (Рам. Новаро), німа ед. Звуковий додаток: „Спів і музика народів“.

СТИЛЕВЕ: „Нові Тарзанові пригоди“.

УТІХА: „Робінзон із джунглів“ (цілість).

Програма радіо.

Середа 6. травня 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Концерт. **Льондон** (356,3) 30·00 Органова музика. **Берлін** (419) 16·30 Танкова музика. **Стокгольм** (441,2) 17·00 Легка музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 12·00 Концерт. **Харків** (937,5) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 14·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 22·00 Концерт Консерваторії.

Четвер 7. травня 1931.

Варшава (1411,8) 12·35 Концерт Фільгармонії. **Льондон** (356,3) 15·00 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 16·30 Спів Клари Блят в супроводі лютні. **Стокгольм** (435,4) 19·30 Концерт солістів. **Рим** (441,2) 20.40 Концерт. **Гельсінгфорс** (353,2) 18·15 Зофія Штарк, спів. **Прага** (436,2) 16·30 Квартет Ондрічки. **Відень** (516,4) 12·00 Капеля Гайгера. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт солісток. **Харків** (937,5) 18·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 6. травня 1931.

12·10, 14·35, 16·35, 19·25, 19·55 Ґрамофон, 14·15 Госп. комунікат, 14·50 Радіохроніка, 16·15 Авдиція для наймолодших, 16·55 Балачка із старшою молодю, 17·15 Відчит із Варшави, 17·45 Концерт із Варшави, 18·45 Всячина, 19·10 Рільна скринька й біржа, 19·40 Прес. радіоденник, 20·00 Концерт із Льондону; літерат. чвертьгодина, 22·10 Літерат балачка. 22·50 Музика з Варшави.

Четвер 7. травня 1931.

12·10, 15·15, 16·15, 19·25, 19·55 Ґрамофон. 12·35 Шк. концерт, 14·00 Балачка з Варшави, 14·20 Госп. комунікат, 14·55 Відчит із Катовиць. 16·20 Авд. для хорих, 17·15 Відчит із Кракова, 17·45 Камеральний концерт, 18·45 Всячина, 20·00 Фейлетон, 20·15 Розвиток радіотехніки, 20·30 Концерт із Варшави, 21·30 Авдиція із Вильна, 22·15 Концерт із Кракова, 23·10 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Укр. Театр“ у Львові — Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Надвірна:

6. V. „Чесна Сузанна“.
7. V. „Жінка, що вбила“.
8. V. „Життя Парижа“.
9. V. „Ревія“.
10. V. „Хмара“.

„Учительська Громада“ в Станиславові відкриває з днем 15. травня 1931 р. підготовчий курс до гімназії для хлопців і дівчат, що хочуть здавати до першої кляси муж. або дів. гімназії. Наука безплатна. — Зголошуватися в Дирекції гімназії „Рідної Школи“, Липова 82. 1976 1—3

Спілка Акційна для будівельного промислу давніше Іван Левинський, Львів.

Рахунок білянсу з днем 31. грудня 1930.

АКТИВА: 1. Довжники Зол. 7.396·96; 2. Довжники в доляр. амер. Зол. 341.666·60; 3. Нерухомости Зол. 108.505·42; 4. Урядження машинове й інвентар Зол. 13.199·—; 5. Вартісні папері Зол. 1.857·—, 6. Уділи в чужих підприємствах 10.000·01 Зол. Сума: 482,624·99 Зол.

ПАСИВА: 1. Акційний капітал Зол. 100.000·—; 2. Резервовий фонд Зол. 25·000·—; 3. Фонд спеціяльної резерви 1.100·— Зол.; 4. Податкова резерва Зол. 3.675·59; 5. Еквівалент проданих ґрунтів Зол. 164.618·46; 6. Вірителі Зол. 41.959·89, 7. Вірителі в долярах амер. Зол. 63.900·21; 8. Незаплачені податки Зол. 7.287·20; 9. Зиск за рік 1930 Зол. 74.712·29; 10. Решта з р. 1929 Зол. 371·35. Сума Зол. 482.624·99.

Рахунок страт і зисків.

СТРАТИ: 1. Торговельні кошти Зол. 22.203·40; 2. Податки Зол. 791·16; 3. Курсові ріжниці Зол. 38·44; 4. Зиск за рік 1930 Зол. 74.712·29; 5. Решта з р. 1929 Зол. 371·35. Сума Зол. 98.116·64.

ЗИСКИ: 1. Дохід з найму фабрик Зол. 34.537·80; 2. Решта зиску з р. 1929 Зол. 371·35; 3. Відсотки Зол. 28.501·45, 4. Зиск з продажі ґрунтів Зол. 33.452·50; 5. Зиск з продажі старого заліза Зол. 897·51; 6. Дохід з найму ґрунтів Зол. 356·—. — Сума Зол. 98.116·64.

Повищий біланс та рахунок страт і зисків затвердили IX. Звичайні Загальні Збори, які відбулися дня 27. квітня 1931 року.

За Управляючу Раду: **Людвік Желеньскі вр., Ярослав Колтунюк вр.**

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Кост… …давництва Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.